

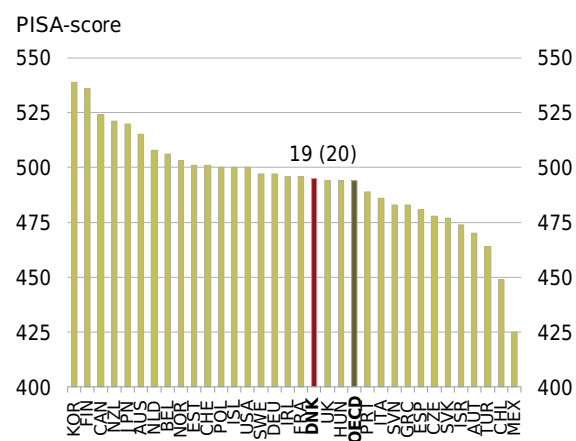
Folkeskolen

Globaliseringen stiller krav om høje kompetencer hos arbejdsstyrken. Det er derfor nødvendigt, at alle dele af uddannelsessystemet har høj kvalitet.

Folkeskolen³ er fundamentet i uddannelsessystemet. Folkeskolen skal give eleverne gode faglige kompetencer som forudsætning for videre uddannelse og give alle elever mulighed for at blive så dygtige, de kan.

Danske 15-årige elevers læsekompetencer har i hele PISA-opgørelsesperioden fra 2000 til 2009 ligget omkring OECD-gennemsnittet, se figur 6.1 og Factbook.

Figur 6.1 PISA-score i læsning, 2009

Anm.: Tallet i parentes angiver Danmarks placering i 2006. Nye tal fra PISA-undersøgelsen offentliggøres ultimo 2013.
Kilde: OECD, PISA.

Danske 15-årige elevers kompetencer i matematik og naturfag ligger ligeledes i OECD-midterfeltet. I matematik ligger danske elever lidt over OECD-gennemsnittet og har gjort det siden 2000. I naturfag har Danmark forbedret sin position fra lidt under OECD-gennemsnittet til samme niveau som gennemsnittet i 2009, se Factbook.

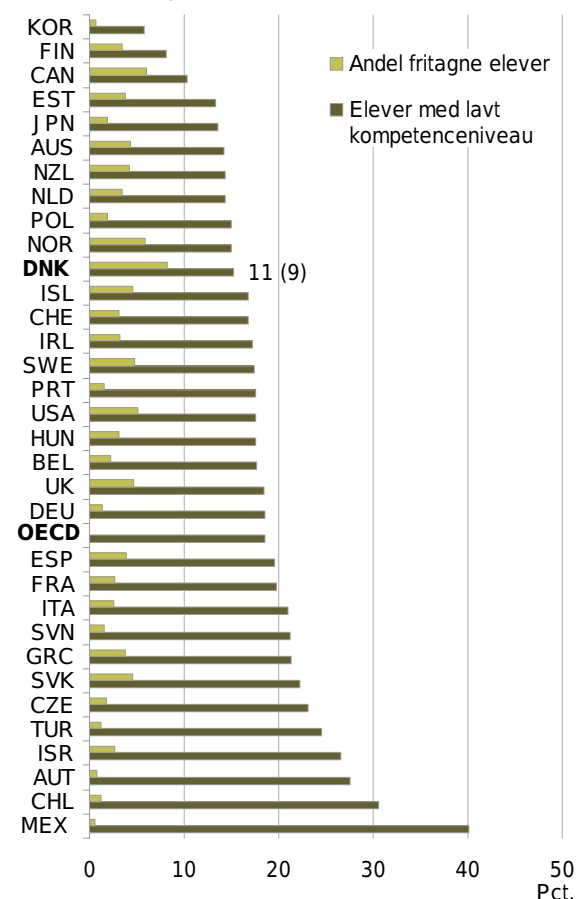
De fagligt svageste elever

PISA-undersøgelsen giver mulighed for at inddele eleverne i seks kompetenceniveauer. En score under niveau 2 i fx læsning betyder, at eleven ikke vurderes at besidde tilstrækkelige funktionelle læsefærdigheder. I det efterfølgende betegnes elever med en score under niveau 2 som havende et lavt kompetenceniveau.

³ Medmindre andet er nævnt, anvendes folkeskolen synonymt med grundskolen, dvs. folkeskoler, kommunale ungdomsskoler, frie grundskoler, efterskoler, specialskoler og dagbehandlingstilbud.

I 2009 havde 15 pct. af de deltagende danske elever et lavt kompetenceniveau i læsning. Det placerer Danmark i den bedste tredjedel af OECD-landene, se figur 6.2

Figur 6.2 Andel af elever med lavt kompetenceniveau i læsning, 2009

Anm.: Andel elever med en score svarende til det laveste kompetenceniveau (lavere end niveau 2).
Kilde: OECD, PISA.

Andelen af elever med lavt kompetenceniveau kan være højere, da opgørelsen ikke medtager elever, som af psykiske, fysiske eller sociale årsager fritages fra PISA-undersøgelsen. Danmark fritog 8 pct. af eleverne fra PISA-undersøgelsen i 2009. Danmark var dermed det land med størst andel af fritagne elever.

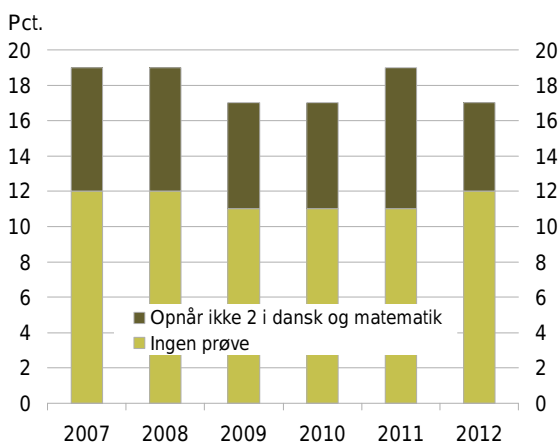
I matematik og naturfag er Danmark placeret i midterfeltet med hensyn til elever med lavt kompetenceniveau, se Factbook.

PISA-etnisk undersøger kompetencerne blandt etniske grupper af 15-årige i Danmark. PISA-etnisk fra 2009 viser, at 38 pct. af de tosprogede elever forlader folkeskolen uden tilstrækkelige funktionelle læsefær-

digheder i 2009. Dette gælder kun 13 pct. af de etnisk danske elever, se Factbook.

Andelen af elever i 9. klasse, som ikke går til prøve eller ikke opnår minimum 2 ved folkeskolens afgangsprøver i både dansk og matematik, udgør knapt 17 pct. i 2012. Der har ikke været nogen klar udviklingstendens siden 2007, se figur 6.3.

Figur 6.3 Andel af elever, som ikke opnår mindst 2 i dansk og matematik ved folkeskolens afgangsprøver, 2007-2012

Anm.: Andel af elever som påbegyndte i 9. klasse året inden. Mindst 2 i dansk og matematik opgøres som simpelt gennemsnit over karakterer fra bundne prøver i dansk (læsning, orden, skriftlig fremstilling, mundtlig fremstilling og retskrivning) hhv. matematik (færdighedsregning og problemløsning). Hvis ikke eleven har opnået to eller mere i begge fag, medtages de som elever, der ikke har opnået 2 eller over.

Kilde: Danmarks Statistik, Undervisningsministeriets karakterstatistik og egne beregninger.

Af de elever, som startede i 9. klasse i 2003 og ikke opnåede 2 eller derover i dansk og matematik ved folkeskolens afgangsprøve, har 72 pct. fortsat ingen uddannelse i 2011. For elever, som opnåede 2 eller derover, er det kun 21 pct., der i 2011 endnu ikke har opnået yderligere uddannelse, se Factbook.

Elever med lavt kompetenceniveau, når de forlader folkeskolen, har svært ved at komme videre i uddannelsessystemet og kan have begrænsede muligheder for senere arbejdsmarkedsdeltagelse. En stor andel af elever med lavt kompetenceniveau ved folkeskolens afslutning kan endvidere gøre det vanskeligt, at sikre at alle elever har et højt niveau, når de afslutter ungdomsuddannelserne.

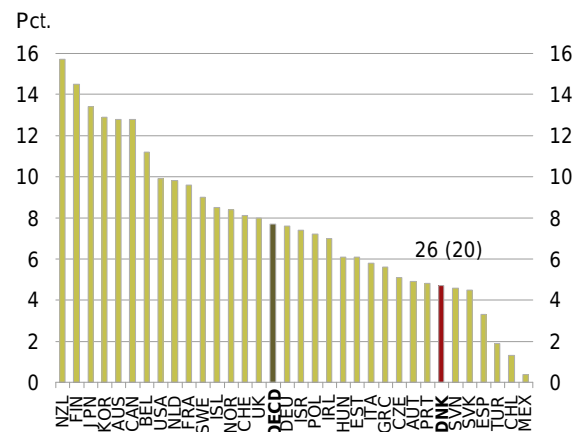
Andelen af folkeskoleelever i specialklasser og elever i specialskole har været stigende i perioden 2003-2011, men faldt i 2012. Andelen udgør i 2012 ca. 5,4 pct. af eleverne, se Factbook. Danmark har en større andel af elever i specialundervisning end Finland og

Sverige.⁴ Det kan dog også skyldes andre forhold end andelen af elever med lavt kompetenceniveau. Herunder påpeger en undersøgelse af folkeskolens specialundervisning fra 2010 en række styringsmæssige og organisatoriske forhold, der har betydning i forhold til antallet af elever, som henvises til specialundervisning. Udgifterne til specialundervisning udgør knap en tredjedel af de samlede udgifter til folkeskolen.⁴

De fagligt stærke elever

Knap 5 pct. af de danske elever opnår et af de to højeste niveauer i læsning i PISA-undersøgelsen. Det placerer Danmark blandt de lande, der har den laveste andel af elever med højt kompetenceniveau i læsning, se figur 6.4.

Figur 6.4 Andel af elever med højt kompetenceniveau i læsning, 2009

Anm.: Andel af elever med en score svarende til det næsthøjeste og højeste kompetenceniveau (niveau 5 og 6).
Kilde: OECD, PISA.

Et højt kompetenceniveau i læsning indebærer, at eleven har stærke faglige færdigheder i at fortolke, reflektere over og vurdere en tekst.

Andelen af danske elever med højt kompetenceniveau i læsning er faldet fra 8 pct. i 2000 til 5 pct. i 2009. I matematik og naturfag ligger andelen af elever med højt kompetenceniveau på niveau med OECD-gennemsnittet, se Factbook.

ICCS-studiet⁵ undersøger, hvorvidt folkeskolen foruden de faglige kompetencer fremmer alsidig udvikling og forbereder eleverne på deltagelse i et demo-

⁴ Undervisningsministeriet m.fl. 2010, "Specialundervisning i folkeskole - veje til en bedre organisering og styring".

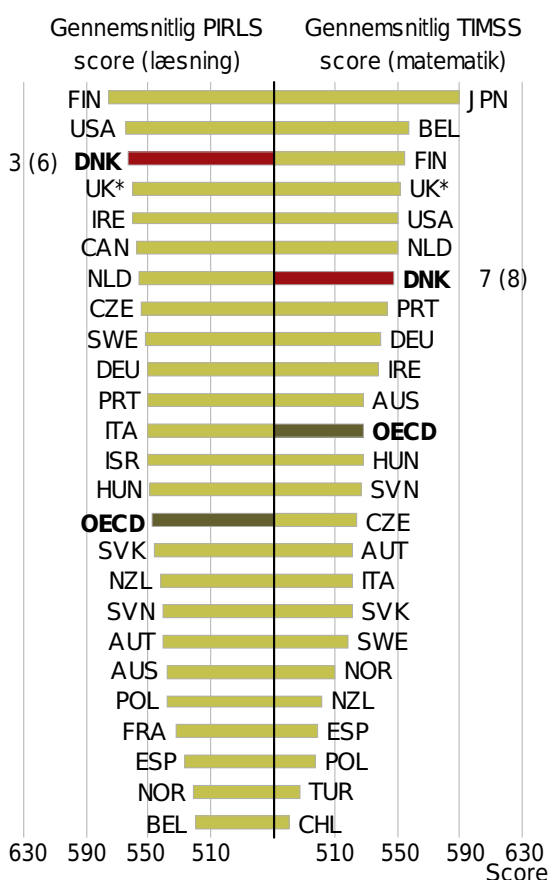
⁵ ICCS er en international komparativ undersøgelse, der gennemføres i regi af The International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). ICCS er baseret på svar fra mere end 140.000 skoleelever i 8. klasse. 4.508 danske elever fra 193 skoler (offentlige og private) har deltaget. ICCS gentages i 2016.

kratisk samfund. Danmark opnår sammen med Finland den højeste score af de deltagende lande i ICCS-studiet fra 2009, se Factbook.

Kompetencer på mellemtrinnet

I de internationale PIRLS- og TIMSS-undersøgelser af færdighederne hos elever på 4. klassetrin ligger danske elevers gennemsnitlige læse- og matematikfærdigheder i toppen blandt OECD-landene. På begge fagområder er der tale om fremgang i placeringen sammenlignet med målingerne i henholdsvis 2006 og 2007, se figur 6.5.

Figur 6.5 TIMSS og PIRLS score i læsning og matematik, 2011

Anm.: * UK betegner kun England, da data ikke er tilgængelig for det resterende af UK.
Kilde: TIMSS & PIRLS, 2011.

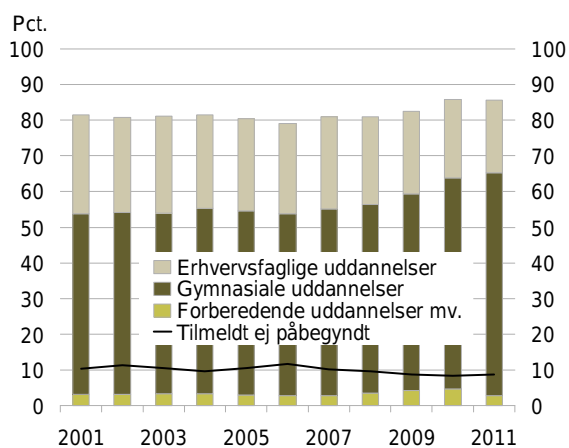
Andelen af elever på 4. klassetrin med svage læsekompetencer er faldet siden 2006. Der er imidlertid fortsat stor spredning blandt eleverne. Spredningen i

kompetencerne blandt danske elever på 4. klassetrin svarer til to års undervisning.⁶

Elevernes adfærd efter folkeskolen

Næsten alle elever har ved afslutningen af folkeskolen tilmeldt sig fortsat uddannelse. En stor del påbegynder dog aldrig eller falder hurtigt fra. 94 pct. af eleverne, der afsluttede folkeskolen i 2011, tilmeldte sig fortsat uddannelse, men 3 måneder senere var kun 86 pct. under uddannelse. 83 pct. af eleverne var i gang med en ungdomsuddannelse, og 3 pct. var i gang med forberedende uddannelse, se figur 6.6.

Figur 6.6 Andelen i gang med videre uddannelse 3 mdr. efter folkeskolens 9. og 10. klasse, 2001-2011

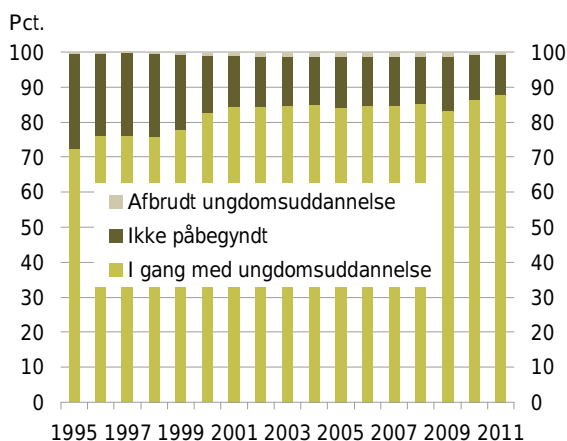

Anm.: Opgjort ekskl. elever tilmeldt eller påbegyndt 10. klasse. "Tilmeldt ej påbegyndt" er elever, der tilmelder sig uddannelse, men som 3 mdr. senere ikke er under uddannelse. Forberedende uddannelser indeholder STU, FUU, produktionsskoler og introduktionsforløb.
Kilde: UNI-C - Styrelsen for It og Læring.

I 2011 har 11 pct. fortsat ikke påbegyndt en ungdomsuddannelse ét år efter folkeskolen, og 1 pct. er faldet fra en ungdomsuddannelse uden at påbegynde en ny. 88 pct. er i gang med en ungdomsuddannelse. Andelen af danske unge, som er under uddannelse ét år efter folkeskolen, har været stigende siden 2010, se figur 6.7.

⁶ "TIMSS 2011 International Results in Mathematics", december 2012 & "PIRLS 2011 International Results in Reading", december 2012.

Figur 6.7 Ét år efter folkeskole, 1995-2011

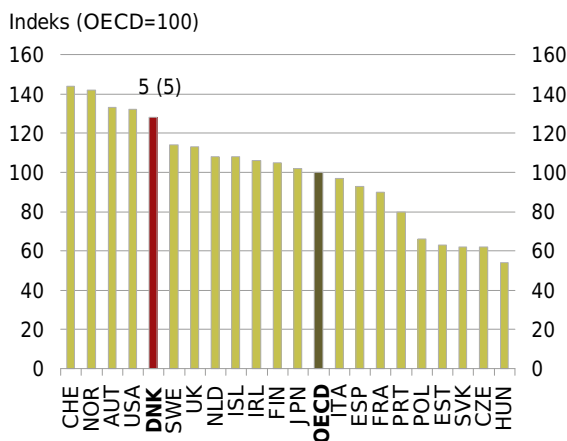

Kilde: UNI-C – Styrelsen for It og Læring.

Udgifter til folkeskolen

Danmark er blandt de lande i OECD, der bruger flest midler pr. elev i folkeskolen, se figur 6.8.

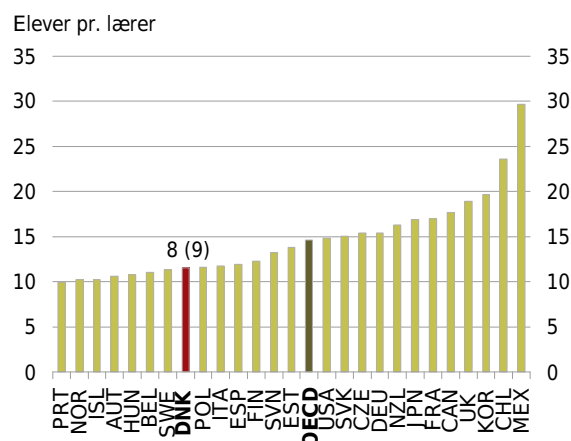
Figur 6.8 Udgifter pr. elev, 2010

Anm.: 1. - 10. klasse. Købekraftskorrigeret. Udgifter til det samlede grundskoleområde, herunder voksenuddannelse.
Kilde: OECD, Eurostat og egne beregninger.

Danmark er samtidigt blandt de OECD-lande, hvor der er færrest elever pr. lærer i folkeskolen, se figur 6.9.

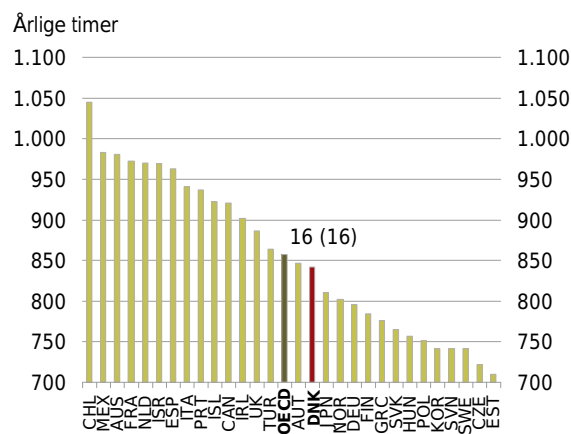
Figur 6.9 Elever pr. lærer, 2011

Kilde: OECD, og egne beregninger.

Danske elever i folkeskolen har endvidere relativt få planlagte årlige timer sammenlignet med OECD-landene, se figur 6.10.

Figur 6.10 Gennemsnitlige planlagte årlige timer, 2011

Kilde: OECD og egne beregninger.

Gennemførte og større planlagte initiativer

Gennemførte initiativer:

- **Reform af folkeskolen.** Hovedelementerne i aftalen mellem regeringen, V og DF om et fagligt løft af folkeskolen samt aftale med K om gennemførelse af størstedelen af aftalen fra skoleåret 2014/2015:
 - o **En længere og mere varieret skoledag med daglig bevægelse og lektiehjælp.** Der indføres en skoleuge på 30 timer for børnehaveklasse til 3. klasse, 33 timer for 4. til 6. klasse og 35 timer for 7. til 9. klasse. I en overgangsperiode frem til næste folketingsvalg vil skoleugen dog forkortes, hvis eleverne fravælger tilbuddet om lektiehjælp.
 - o **Flere fagopdelte timer i bl.a. dansk, matematik, natur/teknik, idræt, musik m.v.** Timetallet i dansk forhøjes i 4.-9. klasse med én lektion om ugen, og timetallet i matematik i 4.-9. klasse forhøjes med én lektion om ugen
 - o **Tidligere fremmedsprog.** Der indføres engelsk fra 1. klasse og tysk/fransk fra 5. klasse.
 - o **Ny tid til understøttende undervisning.** Understøttende undervisning skal supplere og understøtte den fagopdelte undervisning og give mulighed for varierede og differentierede undervisningsformer, bevægelse, faglig fordybelse og træning i lektiecaféer og understøttende læringsaktiviteter.
 - o **Kompetenceudvikling af lærere, pædagoger og ledere.** Regeringen vil afsætte i alt 1 mia. kr. i perioden 2014-2020 til styrket efteruddannelse af lærere og pædagoger i folkeskolen.
 - o **Korps af læringskonsulenter.** Et korps af læringskonsulenter skal tilbyde kommuner og skoler rådgivning om kvalitetsudvikling. Korpsset skal bestå af dygtige lærere og skoleledere, som kan medvirke til at understøtte den lokale kapacitetsudvikling gennem rådgivning til forvaltning og skoler om den decentrale udvikling af undervisningspraksis og elevernes faglige resultater.
 - o **Styrket forældresamarbejde og elevinddragelse.** Det præciseres i folkeskoleloven, at skolebestyrelsens principper for samarbejdet mellem skole og hjem også skal omfatte principper for forældrenes ansvar i samarbejdet. Samtidig iværksættes en kompetenceudviklingsindsats for medlemmerne af skolebestyrelserne
 - o **Få, klare mål for folkeskolens udvikling og regelforenklinger.** Folkeskolens styrker og faglighed skal fastholdes og udvikles ved at arbejde for følgende tre overordnede mål: 1) Folkeskolen skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan, 2) folkeskolen skal mindske betydningen af social baggrund i forhold til faglige resultater, og 3) tilliden til og trivslen i folkeskolen skal styrkes bl.a. gennem respekt for professionel viden og praksis.
-